

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D26 8 พ.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ไทย-ภูฏาน	การเสด็จเยือนประเทศภูฏานของพระมหากษัตริย์ไทย: การวิเคราะห์ในบริบทภูมิรัฐศาสตร์	
ประเด็นสำคัญ	- ข้อมูลเบื้องต้นของประเทศภูฏาน - ความสัมพันธ์ของประเทศไทย และ ภูฏาน - เหตุผลในการเสด็จเยือนภูฏานของในหลวงและพระราชินี - การวิเคราะห์การเสด็จเยือนภูฏานของ ในหลวงและพระราชินีในบริบททางภูมิรัฐศาสตร์	

ประเทศภูฏาน (Bhutan) เป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ไม่มีทางออกสู่ทะเล โดยมีพรมแดนติดกับประเทศจีนทางทิศเหนือ และประเทศอินเดียทางทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ภูฏานมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและหุบเขาลึก ทำให้ภูมิอากาศในประเทศมีความหลากหลาย ตั้งแต่หนาวเย็นในพื้นที่สูง ไปจนถึงอบอุ่นในพื้นที่ต่ำทางตอนใต้ของประเทศ

เมืองหลวงของภูฏานคือ **ทิมพู (Thimphu)** ซึ่งเป็นทั้งศูนย์กลางทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ภูฏานมีระบบการปกครองแบบ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีสมเด็จพระราชาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ ควบคู่กับรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

ประชากรของภูฏานมีจำนวนประมาณไม่ถึง 1 ล้านคน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายวัชรยาน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการปกครองของประเทศ ภาษา ซองคา (Dzongkha) เป็นภาษาราชการของประเทศ

จุดเด่นของภูฏานที่ทำให้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกคือแนวคิดการพัฒนาประเทศตาม ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness หรือ GNH) ซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ภูฏานยังมีนโยบายจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยว และรักษาเอกลักษณ์ของประเทศไว้

เศรษฐกิจของภูฏานพึ่งพาการเกษตร การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังน้ำ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นหลัก แม้จะเป็นประเทศเล็กและมีทรัพยากรจำกัด แต่ภูฏานถือเป็นตัวอย่างของประเทศที่พยายามรักษาสมดุลระหว่างความทันสมัยกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศภูฏานมีความแน่นแฟ้นและอบอุ่นมาอย่างยาวนาน โดยมีพื้นฐานอยู่บนความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม ศาสนา และ พระราชไมตรี ทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงกันในด้านค่านิยมทางสังคม โดยเฉพาะความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการยึดถือหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยและภูฏานเริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศแรก ๆ ที่ภูฏานสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตด้วย นับแต่นั้นเป็นต้นมา ทั้งสองประเทศได้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือในหลายด้าน ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข การเกษตร วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

ในด้านพระราชไมตรี ความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ไทยและราชวงศ์ภูฏานถือเป็นรากฐานที่สำคัญของมิตรภาพระหว่างสองประเทศ พระบรมวงศานุวงศ์ของทั้งสองประเทศได้มีการเสด็จเยือนซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง สร้างสายสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างประชาชนของทั้งสองชาติ

ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ไทย-ภูฏานยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค ประเทศไทยให้การสนับสนุนภูฏานในด้านการพัฒนา โดยเฉพาะการส่งผู้เชี่ยวชาญไปถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ในขณะเดียวกัน ภูฏานก็ได้ส่งนักเรียนและข้าราชการมาศึกษาทำงานในประเทศไทยอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการท่องเที่ยว ทั้งสองประเทศส่งเสริมการเดินทางระหว่างกัน โดยคนไทยสามารถเดินทางเข้าภูฏานโดยไม่ต้องขอวีซ่า ซึ่งช่วยส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมและเพิ่มพูนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศมากยิ่งขึ้น

โดยรวมแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับภูฏานถือเป็นแบบอย่างของมิตรภาพที่มั่นคง เต็มไปด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน และมีแนวโน้มที่จะเติบโตยิ่งขึ้นในอนาคตบนพื้นฐานของความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การเสด็จเยือนประเทศภูฏานของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญทั้งในแง่ของการทูตระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ ซึ่งมีทั้งเหตุผลทางประวัติศาสตร์ การเมือง การทูต และวัฒนธรรมผสมผสานกัน

เหตุผลหลักข้อแรก คือความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างราชวงศ์ไทยและราชวงศ์ภูฏาน ซึ่งสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ต่างมีพระราชไมตรีต่อกัน การเสด็จเยือนในครั้งนี้จึงเป็นการแสดงออกถึงพระราชไมตรีอันแน่นแฟ้นและต่อเนื่องระหว่างราชวงศ์ของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะเมื่อสมเด็จพระ

พระราชพิธีอภิเษกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก แห่งภูฏาน ทรงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับประเทศไทยมาโดยตลอด

เหตุผลที่สอง คือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับทวิภาคี ภูฏานถือเป็นมิตรประเทศที่ไทยให้ความสำคัญมายาวนาน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษา และวัฒนธรรม การเสด็จเยือนครั้งนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อกระชับความร่วมมือในประเด็นที่ทั้งสองประเทศให้ความสำคัญร่วมกัน รวมถึงการส่งเสริมแนวทาง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของไทยกับแนวคิด “ความสุขมวลรวมประชาชาติ” (Gross National Happiness) ของภูฏาน ซึ่งมีความสอดคล้องกันในด้านหลักคิดและคุณค่า

อีกเหตุผลหนึ่ง คือการแสดงพระราชไมตรีในวาระพิเศษ เช่น การเฉลิมฉลอง หรือพระราชพิธีสำคัญของราชวงศ์ภูฏาน ซึ่งถือเป็นโอกาสอันดีในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองราชวงศ์ และเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความเคารพซึ่งกันและกันของผู้นำประเทศ

โดยภาพรวม การเสด็จเยือนภูฏานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี มิใช่เพียงการเยือนตามพิธีการทางการทูตเท่านั้น หากแต่เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันลึกซึ้งซึ่งทั้งในระดับราชวงศ์ รัฐบาล และประชาชน เป็นการสร้างสะพานแห่งมิตรภาพที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคตระหว่างไทยและภูฏาน

การวิเคราะห์การเสด็จเยือนภูฏานของ ในหลวงและพระราชินีในแง่บริบททางภูมิรัฐศาสตร์

ประเทศภูฏานตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ติดกับเทือกเขาหิมาลัยตะวันออก มีพรมแดนด้านทิศเหนือติดกับประเทศจีน (เขตปกครองตนเองทิเบต) ด้านทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ติดกับประเทศอินเดีย ภูฏานเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (landlocked) และตั้งอยู่ระหว่างสองมหาอำนาจของเอเชียคือจีนและอินเดีย ซึ่งทำให้มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้วย

ในบริบททางภูมิรัฐศาสตร์ การเสด็จเยือนประเทศภูฏานของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีมีความหมายที่ลึกซึ้งและทรงนัยทางยุทธศาสตร์มากกว่าที่เห็นภายนอก ภูฏานเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ระหว่างสองมหาอำนาจระดับภูมิภาค คือจีนและอินเดีย โดยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับอินเดียเป็นหลัก ในขณะที่ไทยเองก็มีบทบาทเป็นประเทศที่มีความเป็นกลางทางการเมืองระหว่าง

ประเทศมหาอำนาจ และพยายามรักษาสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างชาติต่าง ๆ ในเอเชีย

การเสด็จเยือนครั้งนี้จึงอาจสะท้อนถึงความตั้งใจของไทยในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเล็ก ๆ แต่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาค ทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงการสนับสนุนระเบียบภูมิภาคที่ยึดหลักอธิปไตย ความร่วมมือ และสันติภาพ ท่ามกลางความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นจากการแข่งขันอิทธิพลระหว่างจีนและอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเทือกเขาหิมาลัยและเอเชียใต้

นอกจากนี้ ภูฏานยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มประเทศในแถบเอเชียใต้ เช่นสมาชิกของสมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาค (SAARC) ซึ่งการกระชับความสัมพันธ์กับภูฏานในเชิงสัญลักษณ์ผ่านราชสำนัก จึงอาจเปิดประตูไปสู่ความร่วมมือที่กว้างขึ้นในอนาคต ทั้งในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ในภาพรวม การเสด็จเยือนภูฏานจึงมิใช่เพียงแค่การพบปะของราชวงศ์ หากแต่ยังเป็นการเคลื่อนไหวทางการทูตที่มีนัยทางยุทธศาสตร์ ซึ่งช่วยเสริมบทบาทของไทยในเวทีภูมิภาค และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ของไทยในการส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในเอเชีย

พ.อ.หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.หก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/351583> ประมวลภาพพระราชกรณียกิจ “ในหลวง-พระราชินี” เสด็จฯ เยือนภูฏาน
2. https://www.matichon.co.th/royal/news_5158682 ในหลวง พระราชินี เสด็จฯ กลับจากการเยือนภูฏาน กษัตริย์จิกมี สมเด็จพระราชินี โบกพระหัตถ์ส่งเสด็จ
3. <https://mgronline.com/online/section/detail/9680000039855> กษัตริย์จิกมีและสมเด็จพระราชินีแห่งภูฏาน ทรงโบกพระหัตถ์ส่ง "ในหลวง-พระราชินี" เสด็จฯ กลับประเทศไทย
4. <https://www.naewna.com/local/880527> เปิดเหตุผล 3 ข้อ การเยือนภูฏานของ 'ในหลวง-พระราชินี' ก่อนประโชนมหาศาลทั้ง 2 ประเทศ
5. <https://www.youtube.com/watch?v=gHRp8nGPIOs> สุดประทับใจนาที่ "ในหลวง-พระราชินี" ทรงขับเครื่องบินพระที่นั่งเสด็จกลับไทย ชมช็อตซึ่ง 2 ราชวงศ์อำลา